

PAVYZDINIS TIPINIŲ RIZIKŲ IR JŲ VEIKSNIŲ, BŪDINGŲ ATSKIROMS VEIKLOS SRITIMS, SĄRAŠAS

LEIDIMŲ IR LICENCIJŲ IŠDAVIMO VEIKLOS SRITIS

<i>Etapas</i>	<i>Rizikos</i>	<i>Korupcijos rizikos veiksniai</i>
Prašymų išduoti leidimą, licenciją pateikimas	1. Leidimai išduodami asmenims, neturintiems teisės juos gauti. 2. Piktnaudžiavimas leidimų išdavimu (vienais atvejais reikalaujant dokumentų, kitais – ne). 3. Siekiant greitesnio išdavimo – reikalaujama kyšio („pagreitinimo“ mokesčiai). 4. Manipuliavimas procedūromis, siekiant neteisėto atlygio už sprendimo priėmimą, greitesnį, sklandesnį procedūrų atlikimą.	1. Nepakankamai reglamentuotos ar nereglamentuotos prašymo ir reikiamų duomenų pateikimo leidimams, licencijoms gauti procedūros. 2. Ne visada patvirtintas baigtinis sąrašas būtinų dokumentų, kuriuos reikia pateikti norint gauti leidimą ar licenciją veiklai. 3. Nesilaikoma leidimų išdavimo tvarkos. 4. Dirbtinai pasunkinamas leidimo gavimas reikalaujant papildomų dokumentų. 5. Skirtinga prašymų atmetimo tvarka vienodais atvejais. 6. Licencijai ar leidimui gauti prašoma dokumentų, prie kurių prieigą turi pati institucija. 7. Neapibrėžti, abstraktūs reikalavimai pateikiamų dokumentų turiniui. 8. Nereglamentuoti valstybės tarnautojo veiksmai, kai licencijai ar leidimui gauti suinteresuoto asmens pateikti dokumentai neatitinka keliamų reikalavimų ar ne visai juos atitinka. 9. Nenustatyti konkretūs terminai, per kuriuos galima pašalinti dokumentų trūkumus. 10. Neatliekamas pateiktų duomenų leidimui ir (ar) licencijai gauti patikrinimas dėl jų atitikties tikrovei arba įstaiga neturi įrankių, leidžiančių jai šiuos duomenis patikrinti.

		11. Nenumatyta galimybė oficialiai sumokėti už pagreitintą paslaugos suteikimą.
Prašymų nagrinėjimas, leidimų, licencijų išdavimas	5. Manipuliavimas procedūromis, siekiant neteisėto atlygio už sprendimo priėmimą, greitesnį, sklandesnį procedūrų atlikimą. 6. Galimybė papirkti valstybės tarnautoją neturint visų reikiamų dokumentų ar juose esant trūkumų. 7. Galimybė viešojo sektoriaus subjekto viduje susitarti dėl palankių sprendimų dėl išorės subjekto (pvz., paperkamas aukštesnis pareigūnas, kuris turi įtakos jam pavaldžiam, sprendimą priimančiam pareigūnui). 8. Galimybė priimti neobjektyvų sprendimą (pvz., palankų pareiškėjui; sprendžiant skundą dėl savo paties ar pažįstamų asmenų veiksmų priimti sau palankų sprendimą ir pan.).	12. Galimybė prašymo nagrinėjimą skirti „palankesniai“, pažįstamam valstybės tarnautojui. 13. Nenumatyta sprendimo dėl leidimo ir (ar) licencijos išdavimo ar neišdavimo priėmimo terminas, todėl sprendimų priėmimas gali būti vilkinamas. 14. Dokumentai leidimui ir (ar) licencijai gauti pateikiami neautomatizuotai – tiesioginis kontaktas su valstybės tarnautoju. 15. Prašymą pateikusiam asmeniui matomi (žinomi) jo prašymą nagrinėjančio valstybės tarnautojo duomenys. 16. Prašymai nagrinėjimui įstaigos viduje skirstomi neautomatizuotu būdu. 17. Priimant sprendimus dėl leidimo išdavimo gali būti nesilaikoma prašymų gavimo įstaigoje eiliškumo, atsižvelgiant į jų registracijos datą. 18. Nėra nustatyti sprendimų dėl leidimų ar licencijų panaikinimo, paaiškęjus tam tikroms aplinkybėms, priėmimo terminai. 19. Kai sprendimo dėl leidimo ar licencijos išdavimo procedūrą sudaro keli vertinimo etapai – juos atlieka tie patys darbuotojai (neatskirtos funkcijos). 20. Licencijavimo metu atliekant patikras vietoje galimi neatitikimai gali būti fiksuojami tikrinamame objekte tikrintojų nuožiūra arba fiksuojami popieriniuose, ne griežtos atskaitomybės blankuose. 21. Licencijavimo metu atliekant patikras vietoje tikrinamasis subjektas pasirašytinai nesupažindinamas su patikrinimo rezultatais iš karto atlikus patikrinimą. 22. Reikalavimai, kuriuos turi atitikti prašymą dėl leidimo ar licencijos išdavimo pateikęs subjektas, apibrėžti

		abstrakčiai, dviprasmiškai, todėl nustatytų aplinkybių atitiktis reikalavimams tikrintojų nuožiūra gali būti vertinama skirtingai. 23. Išduodant leidimus ar licencijas nenustatyti licencijuojamos veiklos vertinimo tvarka ir (ar) kriterijai. 24. Neužtikrinama leidimų, licencijų išdavimo nagrinėjančių pareigūnų ryšių su prašymą pateikusių subjektu, kontrolė. 25. Kai procedūroje dalyvauja kelios institucijos, nepakankamai aiškiai atskirtos jų funkcijos ir tarpusavio veiksmų koordinavimas. 26. Vidaus kontrolės priemonėmis darbuotojų veiksmų teisėtumas ir pagrįstumas nekontroliuojamas.
Veiklos, pagal išduotus leidimus, licencijas kontrolė	9. Manipuliavimas procedūromis siekiant neteisėto atlygio už sprendimo priėmimą, greitesnį, sklandesnį procedūrų atlikimą; 10. Galimybė papirkti valstybės tarnautoją. 11. Galimybė priimti subjektyvų, palankų sprendimą susijusio, artimo asmens atžvilgiu. 12. Neteisėti leidimus, licencijas išduodančių institucijų ir pareiškėjo susitarimai visuose leidimų, licencijų išdavimo etapuose.	27. Tam tikrų normų ar rodiklių neapibrėžtumas sudaro sąlygas skirtingai jas taikyti ir vertinti licencijuojamos veiklos kontrolės metu. Tikrintojams išlieka galimybė piktnaudžiauti ir šias normas skirtingai taikyti skirtingų subjektų atžvilgiu, skirtingai interpretuoti prašyti įgyvendinti papildomus reikalavimus. 28. Licencijuojamos veiklos priežiūrą vykdo tie patys darbuotojai, kurie dalyvavo išduodant licenciją ar leidimą (neužtikrinta rotacija, funkcijų atskyrimas). 29. Skirtinga tų pačių nustatytų reikalavimų taikymo praktika (analogiškos faktinės aplinkybės patikrinimų metu buvo įvertintos skirtingai). 30. Skirtinga patraukimo atsakomybėn, įskaitant leidimų licencijų panaikinimą ar sustabdymą, taikymo praktika esant analogiškiems pažeidimams. 31. Patikrinimų atlikimo taikoma praktika skiriasi nuo šios procedūros teisinio reglamentavimo. 32. Ne visada užtikrinamas „keturių akių“ principas atliekant patikrinimus vietoje. 33. Patikrinimų metu netaikomo papildomos skaidrumą užtikrinančios priemonės (vaizdo ar garso fiksavimas).

		34. Neužtikrinama leidimų, licencijų išdavimo pagrįstumą nagrinėjančių pareigūnų ryšių su prašymą pateikusiu subjektu kontrolė.
--	--	---

ŪKIO SUBJEKTŲ PRIEŽIŪROS VEIKLOS SRITIS

<i>Etapas</i>	<i>Rizikos</i>	<i>Korupcijos rizikos veiksniai</i>
Kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašo sudarymas	1. „Užsakomieji“ ūkio subjektų patikrinimai konkurentų užsakymu ar dėl kitų motyvų. 2. Piktnaudžiavimas, kai per retai atliekami tam tikrų ūkio subjektų patikrinimai arba neatliekami apskritai.	1. Nereglamentuota kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašo sudarymo tvarka. 2. Nesilaikymas kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašo sudarymo tvarkos. 3. Tam tikrų ūkio subjektų neįtraukimas į kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašą. 4. Nesudaromas arba neatnaujinamas kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašas. 5. Nereglamentuota bendro kontroliuojamų ūkio subjektų (jų padalinių, filialų) sąrašo sudarymo tvarka, kai priežiūros veiksmai turi būti nukreipti ir jų filialų atžvilgiu. 6. Kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašą sudarančiam atsakingam asmeniui suteiktos plačios diskrecijos ribos savo nuožiūra įtraukti ar neįtraukti subjektus į patikrinimų planus.
Ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimas	3. Galimybė priimti neobjektyvius sprendimus, priskiriant ūkio subjektą prie rizikingai ar nerizikingai vykdomos veiklos.	7. Nesilaikymas ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo tvarkos. 8. Neatlikimas ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo. 9. Manipuliavimas taikant nustatytus ūkio subjektų veiklos vertinimo kriterijus. 10. Teisiniame reglamentavime įtvirtinti ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo kriterijai neatspindi realaus ūkio subjektų veiklos rizikingumo arba yra neaiškūs. 11. Formaliai vykdomas ūkio subjektų rizikingumo lygio apskaičiavimas ir rezultatų įforminimas, pagal kurį negalima įvertinti esamos padėties.

		12. Neautomatizuotos ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo procedūros. 13. Rizikingumo vertinime dalyvauja tie patys įstaigos darbuotojai, kurie atlieka patikrinimus ir (ar) priima sprendimus dėl atsakomybės taikymo. 14. Nekaupiamą, neanalizuojamą ankstesnių laikotarpių ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo informaciją, nesisteminami iš kitų priežiūros institucijų gauti aktualūs ūkio subjektų veiklą ir nustatytus pažeidimus nusakantys duomenys. 15. Apskaičiuota ūkio subjekto veiklos rizika neatitinka vykdomos veiklos pavojingumo. 16. Nevertinamos konkretaus ūkio subjekto atžvilgiu taikytų priežiūros priemonių intensyvumo ir nuoseklumo, nes nevedamos ūkio subjektų veiklos tikrinimo istorijos (bylos). 17. Nevykdoma ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo procedūros kontrolė.
Ūkio subjektų patikrinimų (planinių, pakartotinių, (reidų)) planavimas	4. Galimybė priimti neobjektyvius sprendimus, įtraukiant arba neįtraukiant tam tikrą ūkio subjektą į patikrinimų planą.	18. Nereglamentuota ūkio subjektų patikrinimų planavimo tvarka, neviešinama patvirtintų metinių patikrinimų planų informacija. 19. Nesilaikoma ūkio subjektų patikrinimų planavimo tvarkos. 20. Nenustatyta ūkio subjektų patikrinimų plano keitimo tvarka. 21. Neaiškūs ir neargumentuoti sprendimai dėl metinių ūkio subjektų patikrinimų planų keitimo. 22. Ūkio subjektų veiklos patikrinimai planuojami neatsižvelgus į prioritetus. 23. Neužtikrinamas planinis ūkio subjektų patikrinimų periodiškumas (patikrinimų dažnumas). 24. Suteiktos plačios diskrecijos ribos ūkio subjektų patikrinimus atliekantiems darbuotojams be aiškių argumentų keisti patikrinimų datas.

		25. Neaišku, kokiais kriterijais remiantis ūkio subjektų patikrinimų planavimo etape tam tikriems (palankiems) darbuotojams paskiriama atlikti ūkio subjektų patikrinimus. 26. Nustačius ūkio subjektų veiklos pažeidimus nenuoseklus ir neaiškus pakartotinių patikrinimų planavimas. 27. Patvirtinus metinį ūkio subjektų patikrinimų planą darbuotojai be aiškių motyvų gali pasirinkti atlikti ar neatlikti ūkio subjektų veiklos patikrinimus. 28. Tendencijos, kai tam tikri ūkio subjektai planine tvarka žymiai dažniau tikrinami, lyginant su kitais, tai pačiai rizikingumo grupei priskirtais ūkio subjektais. 29. Nekontrliuojama metinė ūkio subjektų patikrinimų plano įvykdymo statistika ir rezultatai. 30. Nevertinamas ir neanalizuojamas planinio ar neplaninio ūkio subjektų patikrinimo neatlikimo ar nutraukimo (atsiėmus skundą) atvejų pagrįstumas. 31. Planuojant ūkio subjektų patikrinimus neatsižvelgiama į ankstesnio patikrinimo metu nustatytų veiklos trūkumų šalinimo vykdymą. 32. Neužtikrintas ūkio subjektų patikrinimų atlikimo ir klausimo dėl patraukimo atsakomybės už pažeidimus funkcijų atskyrimas ir šias funkcijas vykdo vienas darbuotojas. 33. Nevykdoma ūkio subjektų veiklos patikrinimų planavimo procedūros kontrolė.
Pavedimas atlikti ūkio subjektų veiklos patikrinimą	5. Piktnaudžiavimas procedūromis. 6. Galimybė savo nuožiūra nesant teisinio pagrindo atlikti ūkio subjekto neplaninį patikrinimą. 7. Neteisėtas pavedimas atlikti ūkio subjektų veiklos patikrinimą. 8. Piktnaudžiaujama nepagrįstais žodiniais pavedimais atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą.	34. Nereglamentuota pavedimų atlikti ūkio subjektų veiklos patikrinimus rengimo tvarka arba jos nesilaikoma. 35. Neautomatizuota ūkio subjektų veiklos patikrinimų skirstymo procedūra darbuotojams. 36. Nesant aiškaus pagrindo duodamas pavedimas atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą. 37. Neužtikrintas priimtų sprendimų atlikti neplaninį patikrinimą atsekamumas.

	9. Pavedama ūkio subjektų veiklos patikrinimus atlikti įgaliojimų neturintiems darbuotojams.	38. Galimybė atlikti neplaninį patikrinimą nesant pavedimo ir (ar) vadovo pritarimo iki patikrinimo pradžios. 39. Nenustatyta pranešimų apie planuojamą patikrinimo atlikimą siuntimo tvarka, terminai. 40. Darbuotojams suteikta teisė patiems spręsti, ar informuoti, ar neinformuoti apie numatomą patikrinimą. 41. Gavus informacijos apie tam tikrų ūkio subjektų daromus pažeidimus nepavedama atlikti neplaninius patikrinimus. 42. Pavedant atlikti patikrinimus nevertinamos galimų viešųjų ir privačių interesų konflikto rizikos, taip pat kiti galimi ryšiai tarp tikrinančio ir tikrinamojo.
Ūkio subjektų veiklos patikrinimų metu nustatytų rezultatų ir pažeidimų fiksavimas	10. Piktnaudžiavimas ūkio subjektų veiklos patikrinimų metu ir netinkamas rezultatų ir pažeidimų fiksavimas. 11. Galimybė be atsekamumo perrašyti, keisti patikrinimo rezultatus fiksuojančius dokumentus. 12. Tendencingas vengimas administracinėn atsakomybėn traukti tam tikrus asmenis arba juridinių asmenų vadovus. 13. Piktnaudžiavimas ir padarytos žalos nefiksavimas, kai vėliau negalima naudoti žalos atlyginimo mechanizmo. 14. Galimybė netaikyti atsakomybės dėl mažareikšmiškumo savo nuožiūra.	43. Aiškiai neregamentuota ūkio subjektų veiklos patikrinimų metu nustatytų rezultatų ir pažeidimų fiksavimo tvarka. 44. Nesilaikoma ūkio subjektų veiklos patikrinimų metu nustatytų rezultatų ir pažeidimų fiksavimo tvarkos. 45. Patikrinimo vietoje nefiksuojami rezultatai, su jais nesupažindinamas ūkio subjektas ir sudaromos situacijos, kad tam tikrą laiką dokumentus galima koreguoti ar pakeisti. 46. Nenustatyta patikrinimo aktą surašiusio pareigūno vadovo pareiga susipažinti su patikrinimo aktu ar jį derinti, todėl neužtikrinama paskesnė atlikto patikrinimo kontrolė. 47. Nuo patikrinimo vietoje ir jo rezultato oficialaus užfiksavimo praeina itin didelis laiko tarpas, per kurį nuo patikrinimo atlikimo oficialiai niekur nėra fiksuojamas patikrinimo rezultatas. 48. Galimybė ūkio subjektų patikrinimo rezultatų nefiksuoti vaizdo ir garso priemonėmis. 49. Kontroliniai klausimynai pildomi neautomatizuotai ir yra galimybė juos po patikrinimo popierinėje formoje koreguoti, pakeisti arba papildyti. 50. Klausimynuose neaiškiai ir formaliai fiksuojama patikrinimo atlikimo informacija, vengiama pridėti tikrintų

		dokumentų kopijas, laikmenas, nenaudojamos vaizdo ir garso priemonės. 51. Nevykdomas užpildytų kontrolinių klausimynų ir kitų patikrinimų metu pildytų dokumentų turinio kontrolė. 52. Neaiški supažindinamo su patikrinimo rezultatais praktika ir laikas. 53. Neišsamus administracinio nusižengimo protokolų turinys. 54. Egzistuoja galimybė patikrinimus atlikusiems ir pažeidimus nustačiusiems darbuotojams vėliau nagrinėti tas pačias (jų nustatytas) pažeidimų bylas ir priimti nutarimus, skirti sankcijas. 55. Nereglamentuota pažeidimo tyrimo atlikimo tvarka ir terminas, egzistuoja galimybė vilkinti tyrimo procedūras, iki kol sueis senaties terminas. 56. Nenustatomi objektyvūs privalomųjų nurodymų įvykdymo terminai, nepakankama jų įvykdymo kontrolė. 57. Taikoma skirtinga praktika parenkant administracinių nuobaudų rūšis už tokius pat pažeidimus. 58. Neužtikrinamas žalos atlyginimo mechanizmo įgyvendinimas. 59. Nereglamentuoti mažareikšmiai pažeidimai ir suteikta plati diskrecija tikrintojams vertinti juos savo nuožiūra.
--	--	--

VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ VEIKLOS SRITYJE

<i>Etapas</i>	<i>Rizikos</i>	<i>Korupcijos rizikos veiksniai</i>
Bendrieji pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės reikalavimai	1. Suplanuotas nereikalingas poreikis ir įsigytos nereikalingos prekės, paslaugos ar darbai.	1. Įstaigoje nėra nustatytos pirkimų organizavimo tvarkos nuo pirkimų poreikio formavimo iki pirkimo sutarties rezultato įvertinimo arba, jeigu pirkimo sutartis nebuvo sudaryta, iki pirkimo procedūros pabaigos.

Prekių, paslaugų ir (ar) darbų poreikio formavimo	2. Suplanuotas nereikalingas poreikis ir įsigytos nereikalingos prekės, paslaugos ar darbai. 3. Konkrečių, iš anksto žinomų tiekėjų protegavimas. 4. Viešojo sektoriaus subjekto darbuotojo, atsakingo už viešųjų pirkimų inicijavimą, papirkimas ar pastarojo kyšio reikalavimas. 5. Galimybė priimti neobjektyvų sprendimą (pvz., palankų tiekėjui; sprendžiant skundą dėl savo paties veiksmų priimti sau palankų sprendimą ir pan.).	2. Nepakankamai reglamentuotos ar neregamentuotos viešųjų pirkimų poreikio formavimo procedūros. Pavyzdžiui, nenumatytas suplanuotų prekių, paslaugų ir darbų poreikio pagrįstumo tikrinimo privalomumas tiek planuojant pirkimus, tiek koreguojant patvirtintus planus. Nesant numatytų poreikio pagrįstumo tikrinimo procedūrų gali būti formuojamas proteguojamas poreikis. Galimos situacijos, kai prekių, paslaugų ar darbų poreikis sukuriama dirbtinai, t. y. nereikalingų prekių, paslaugų ar papildomų darbų pirkimas iš suinteresuotų asmenų (lėšų „įsisavinimas“), ypač besibaigiant biudžetiniams metams; perkant paslaugas, kurias pagal vidaus dokumentus atlieka perkančiųjų organizacijų darbuotojai (teisines, viešinimo ir pan.). 3. Neatskiriamos pirkimų inicijavimo (sutarčių vykdymo) ir pirkimų organizavimo, pretenzijų nagrinėjimo funkcijos, vidaus kontrolės funkcijos.
Pirkimų planavimo	6. Konkrečių, iš anksto žinomų tiekėjų protegavimas. 7. Neracionaliai naudojamos valstybės lėšos.	4. Nors pirkimo plano rengimo procedūros dažniausiai būna aiškiai reglamentuotos, galimi atvejai, kai metų laikotarpiu vykdomi šio plano pakeitimai paprastesne tvarka nei tvirtinamas pats planas, neskelbiami pirkimo plano pakeitimai. 5. Netinkamai nustatomos į atskirus pirkimus suskaidytų vienerūšių pirkimų vertės, todėl siekiama pirkimus vykdyti mažos vertės pirkimams nustatyta tvarka, mažos vertės pirkimus vykdyti apie juos neskelbiant¹. 6. Susiklosčius aplinkybėms, galimos rizikos, kai pirkimas neskaidomas į dalis, t. y. tiekėjas gali teikti pasiūlymą tik visoms pirkimo dalims, tokiu atveju gali būti nustatomi sudėtingi kvalifikaciniai reikalavimai ir proteguojami konkretūs tiekėjai.

¹ Korupcijos rizikos veiksnys aktualus ir pirkimų inicijavimo, vykdymo etapuose, jei nėra ištaisos planavimo metu padarytos klaidos.

		7. Nepakankamai reglamentuotos ar nereglamentuotos pirkimų planavimo procedūros. Pavyzdžiui, kai pirkimus vykdo perkančiųjų organizacijų savarankiški struktūriniai padaliniai ar pavaldžios perkančiosios organizacijos, nenumatytas to paties tipo prekių pirkimų sujungimas. Tinkamai suplanavus to paties tipo prekių įsigijimą, nereikėtų jų pirkti keletą kartų neskelbiamos apklausos būdu, kuris pats savaime yra korupciniu požiūriu rizikingesnis, nei skelbiamos apklausos ar supaprastinto atviro konkurso būdas.
Pirkimo inicijavimo ir pasirengimo jam	8. Darbuotojo, atsakingo už techninės specifikacijos sudarymą, pasirengimą viešajam pirkimui papirkimas ar pastarojo kyšio reikalavimas. 9. Konkrečių, iš anksto žinomų tiekėjų protegavimas. 10. Neracionaliai naudojamos valstybės lėšos. 11. Neteisėta įtaka pasirenkant subtiekejus ar subrangovus.	8. Pirkimų techninės specifikacijos pritaikomos konkretiems tiekėjams, prekėms, paslaugoms ar darbams. 9. Nevertinama, ar konkretus perkančiosios organizacijos poreikis gali būti patenkintas naudojantis centrinės perkančiosios organizacijos paslaugomis, Nemotyvuotai neperkama iš Centrinės perkančiosios organizacijos. 10. Neatliekamos rinkos tyrimo procedūros ar jos atliekamos formaliai ar šališkai. 11. Nepakankamai reglamentuojamos subtiekėjų, subrangovų pasitelkimo sąlygos. 12. Trūksta skaidrumo vykdant konsultacijas su tiekėjais².

² Vadovaudamasi Viešųjų pirkimų įstatymu, perkančioji organizacija gali prašyti suteikti ir gauti taip pat ir rinkos dalyvių konsultacijas, kuriomis remiamasi pirkimo metu. Galimos situacijos, kad pirkimo sąlygos bus parengtos pagal suteiktas konsultacijas ir bus palankios tik konsultacijas suteikusiam rinkos dalyviui, suinteresuotam dalyvauti pirkime.

Pirkimo vykdymo	12. Piktnaudžiavimas procedūromis. 13. Valstybės tarnautojo papirkimas ar kyšininkavimas. 14. Konkrečių, iš anksto žinomų tiekėjų protegavimas. 15. Neracionaliai naudojamos valstybės lėšos. 16. Už suteiktą paramą paramos davėjams atsilyginama juos pripažįstant pirkimų laimėtojais.	13. Nelykdomos jokios viešųjų pirkimų procedūros. 14. Neskelbiamo pirkimo atveju apklausiamas vienintelis ar keli tarpusavyje įvairiais ryšiais susiję tiekėjai. 15. Palankiau vertinamas konkretaus teisėjo pasiūlymas. 16. Nepagrįstai atmetamas mažiausią kainą pateikusių tiekėjų pasiūlymas. 17. Nemotyvuotai perkama brangiau nei maksimali pirkimui skirtų lėšų suma. 18. Pirkimus atliekantys vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkantieji subjektai neturi mažos vertės pirkimų taisyklių ar jų nuostatos ydingos antikorupciniu požiūriu, pavyzdžiui, numatytos neproporcingai didelės pirkimų vertės, kurioms esant pirkimus galima vykdyti apie juos viešai neskelbiant 19. Šališkai nagrinėjamos pretenzijos. 20. Pirkimo laimėtoju pripažįstamas pirkimo sąlygų neatitinkantis pasiūlymas. 21. Pakeitus esmines pirkimo sąlygas nenutraukiamas pirkimas. 22. Sudaromos palankios sąlygos pirkime dalyvauti reikiamam tiekėjui. 23. Perkančiosios organizacijos savaip interpretuoja Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašą ir neskelbiamus pirkimus iki 10 000 Eur dažniausiai vykdo apklausdamos vienintelį tiekėją. Nors apraše nurodoma apklausti pasirinktą tiekėjų skaičių, tačiau atsižvelgiant į viešųjų pirkimų principus, apklausiamų tiekėjų skaičius turi būti pagrįstas rinkos tyrimo informacija, užtikrinti pirkimų skaidrumą, pakankamą tiekėjų konkurenciją. 24. Nepakankamai reglamentuojami mažos vertės pirkimų vykdytojai. 25. Nepagrįstai vykdomi skubūs, neatidėliotini pirkimai, nesant tam teisinių ir faktinių pagrindų.
----------------------------	---	--

		26. Pirkime dalyvauja tik vienas tiekėjas (apklausiamas tik vienas tiekėjas; gaunamas tik vieno tiekėjo pasiūlymas; atmetami kitų tiekėjų pasiūlymai). 27. Ilgalaikis darbas vienoje pozicijoje sudaro prielaidas korupcinio pobūdžio ryšiams atsirasti – nevykdoma pirkimų procedūrose dalyvaujančių asmenų, komisijų narių rotacija, kiek tai įmanoma pagal perkančiųjų organizacijų specifiką, žmogiškuosius išteklius. 28. Atliekant ekspertinį vertinimą nenuasmeninami tiekėjų pasiūlymai. 29. Viešųjų pirkimų komisijų narių daugumą sudaro pavaldumo santykiais susiję asmenys. 30. Nemotyvuoti perkančiųjų organizacijų sprendimai dėl pirkimo procedūrų nutraukimo identifikuoja galimai neteisėtus susitarimus. 31. Pagal panaudą priimamas turtas, kurio eksploatacijai būtini pirkimai, vykdomi iš vienintelio šaltinio – panaudos davėjo. 32. Nedokumentuojamas sprendimų priėmimas. 33. Netinkamai vykdomos specifinės pirkimų procedūros, pavyzdžiui, žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo procedūros turi būti vykdomos vadovaujantis ne Viešųjų pirkimų įstatymu, o specialiąja Vyriausybės nustatyta tvarka.
Pirkimo sutarties sudarymo	17. Netinkamai sudaromos ir vykdomos pirkimo sutartys.	34. Neregamentuota sutarčių projektų rengimo, derinimo, pasirašymo tvarka, siekiant, kad sutartys atitiktų Viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimus, pirkimo sąlygas. 35. Nepagrįstos, neproporcingos sutarties sąlygos. 36. Vidaus sandoriai sudaromi nesant teisinių ir faktinių pagrindų. 37. Sutarčių keitimas nesant teisinių ir faktinių pagrindų. 38. Neskelbiamos sudarytos sutartys nustatyta tvarka.

Pirkimo sutarties vykdymo	18. Priimamos pirkimo sąlygų neatitinkančios, nekokybiškos prekės, paslaugos ar darbai. 19. Faktiškai įgyta prekė pakeičiama žemesnės kokybės preke.	39. Neregamentuota prekių, paslaugų ar darbų kokybės ir terminų priežiūros tvarka, nenumatyti atsakingi asmenys ir jų veiksmai, kai nustatomi kokybės ir terminų neatitiktis ir (ar) pažeidimai. 40. Aplaidžiai žiūrima į prekių, paslaugų ar darbų kokybę ir terminų laikymąsi.
Kita	20. Neteisėti perkančiosios organizacijos atstovų ir tiekėjo susitarimai visuose pirkimo etapuose.	41. Nevaldomi interesų konfliktai – nedeklaruojami privatus interesai, nesudaromi konfidencialumo pasižadėjimai, nešališkumo deklaracijos, nevykdoma kontrolė, nenusišalinama dalyvaujant, kai priimami sprendimai, ar juos priimant, nesilaikoma konfidencialumo reikalavimų³. 42. Nepakankama viešųjų pirkimų vidaus kontrolė visuose pirkimo etapuose⁴. 43. Taip pat egzistuoja viešojo sektoriaus subjektų valdomos įmonės, viešosios įstaigos, kurios nepatenka nei į Viešųjų pirkimų įstatymo, nei į Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo reguliavimo sritis. Tokių subjektų pirkimai yra rizikingi galimos korupcijos požiūriu, nesant jokio šių pirkimų reglamentavimo ar esant nepakankamam reglamentavimui.

VEIKLOS SRITYSE, KURIOSE NAUDOJAMOS INFORMACINĖS SISTEMOS

<i>Procesas</i>	<i>Rizikos</i>	<i>Korupcijos rizikos veiksniai</i>
Informacinių sistemų (IS) funkcionalumas ir	1. Piktnaudžiavimo galimybė prašant asmenų pateikti informaciją, kuri gali būti gaunama per IS sistemas. 2. Duomenų naudojimas ne tarnybos funkcijoms atlikti. 3. Neteisėtas duomenų atskleidimas, perdavimas, pardavimas.	1. Funkcijas vykdančioms įstaigoms darbuotojams nėra suteiktos reikalingos prieigos ir teisės prie atitinkamų IS, todėl priimdami sprendimus negali patikrinti pateiktų duomenų tikrumo.

³ Korupcijos rizikos veiksnys galimas visuose pirkimų etapuose.

⁴ Plačiau apie viešųjų pirkimų vidaus kontrolę internete: https://vpt.lrv.lt/uploads/vpt/documents/files/mp/organizavimas_kontrolė_gaires.pdf

pritaikomumas įstaigos veiklai		2. Prieiga prie IS suteikta darbuotojams, kurių funkcijų įgyvendinimui tai nėra būtina. 3. Vidiniame IS naudojimo teisiniame reguliavime (IS nuostatuose ir duomenų teikimo su duomenų valdytojais sutartyse, įstaigos padalinių nuostatuose, vidaus tvarkoje ir darbuotojų pareigybių aprašymuose) aiškiai nenustatytos įstaigos veikloje naudojamų IS darbuotojų, naudojančių duomenis, teisės ir pareigos tvarkant ir naudojant duomenis. 4. Nėra sudarytos duomenų teikimo sutartys su visais veiklai reikalingų IS duomenų valdytojais. 5. Nesukurta funkcionali įstaigos veiklos duomenų tvarkymo IS, kurioje automatizuotu būdu būtų tvarkomi (analizuojami) visi įstaigos tam tikrai veiklos sričiai reikšmingi duomenys, bei sukurtas reikalingas duomenų peržiūros ir įstaigos veiklos duomenų ataskaitų funkcionalumas. 6. IS naudojami analogiški duomenys apie tą patį objektą nėra tapatūs duomenų šaltinio pateiktiems (įrašytiems), kitose IS tvarkomiems aktualiems duomenims.
Informacinių sistemų naudojimas teikiant paslaugas visuomenei	4. Sudaroma galimybė paslaugas gauti nesilaikant eiliškumo pagal kreipimosi laiką ir pan. 5. Neužtikrinamas nešališko prašymą nagrinėjančio asmens paskyrimas, pagrįstas ir teisėtas paslaugos suteikimas. 6. Galimybė rankiniu būdu keisti duomenis, turinčius reikšmės galutiniam sprendimui tiesiogiai IS.	7. IS, kurios formuoja viešųjų ar administracinių paslaugų eiles, nenustatyti aiškūs eilių sudarymo ar subjektų atrankos kriterijai ir nesukurti automatizuoti tokių eilių sudarymo ar subjektų atrankos algoritmai. 8. Sprendimai dėl viešųjų paslaugų teikimo eilės bei prašymą nagrinėjančio asmens priimami neautomatizuotai arba nepakankamai automatizuotai, galima žmogiškojo veiksnio įtaka. Sudaryta galimybė darbuotojams tikslinti eilę ar registraciją rankiniu būdu arba koreguojant (išmetant iš programos sudarytos eilės, registracijos, pakeičiant vietą eilėje, registraciją, sustabdant eilę, registraciją ir pan.). 9. Nenustatyta IS tvarkomų duomenų keitimo tvarka bei aiškos jų keitimo sąlygos aplinkybės ir kriterijai, IS neregistruoja pakeitimų atlikimo laiko ir vartotojo, neužtikrinamas šių veiksmų atsekamumas.

		10. Tam tikrus veiksmus IS gali atlikti kitas vartotojas, tai yra ne tas, kuriam paskirta konkreti užduotis. 11. Teisės aktai nustato, kad priimant sprendimą, naudojantis IS, laikoma, kad atsakingas subjektas, per tam tikrą terminą nepateikęs atsakymo, pritaria (automatinis pritarimas). 12. Galimybė neribotą kartų skaičių pateikti ir atšaukti tą patį prašymą (pvz., kol jis pateks pas „reikiamą“ valstybės tarnautoją). 13. Nesinchronizuotas sprendimo priėmimo procesas IS, kai jame dalyvauja kelios institucijos (pvz., galutinį sprendimą priimanti institucija gali patvirtinti, kol kiti nepatvirtino). 14. Kai sprendimo priėmimas vykdomas panaudojant IS, tačiau dalis informacijos apie tai nėra matoma visoms atsakingoms institucijoms arba kai kurios dalys matomos atskirose nesusietose IS, arba kai kurios dalys derinamos ne per IS (pvz., el. paštu).
Informacinių sistemų naudojimas įstaigų veiklos priežiūros ir vidaus kontrolės procedūrose	7. Neidentifikuojami pažeidimai naudojant IS duomenis lemia neteisėto duomenų naudojimo galimybes, piktnaudžiavimą, korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas.	15. Nesukurtas reikalingas IS duomenų peržiūros ir įstaigos veiklos duomenų ataskaitų funkcionalumas arba nesukurti įstaigos veikloje tvarkomų duomenų IS vidaus kontrolės mechanizmai, neautomatizuotos pažeidimo protokolų, patikrinimo pažymų ir kitų priežiūros atlikimo veiksmų dokumentavimo formos, standartai ir pan., leidžiantys įstaigos vidaus kontrolės pareigūnams gauti reikalingą vartotojų atliktų veiksmų ataskaitą, statistiką. 16. Nesukurtas IS funkcionalumas, kuris leistų nustatyti galimus darbuotojų neteisėtų duomenų pateikimo ar pakeitimo atvejus informacinėje sistemoje (rizika didėja, jei tapatūs identiškus duomenis tvarkyti (įrašyti ir keisti) turi teisę skirtingi duomenų tvarkytojai, skirtingose informacinėse sistemose). 17. Nesukurtas IS funkcionalumas, kuris leistų nustatyti, ar asmenys (priežiūros objektai ar viešojo pirkimo tiekėjai) nėra susiję su priežiūra arba viešąjį pirkimą atliekančiais darbuotojais darbo, giminystės, svainystės ar kitais ryšiais,

		ar priežiūrą atliekantys ar viešajame pirkime dalyvaujantys darbuotojai ir jų šeimos nariai tiesiogiai ar netiesiogiai negauna naudos iš priežiūros objektų ar viešuosius pirkimus laimėjusių tiekėjų. 18. Įstaigoje nenustatyta tvarka ir nesuteikti reikalingi įgaliojimai (prieigos prie IS) atitikties pareigūnams tikrinti darbuotojų viešųjų ir privačių interesų duomenis.
--	--	---

**VALSTYBĖS BIUDŽETO IR ES LĖŠŲ SKYRIMO (PROJEKTŲ FINANSAVIMO) IR JŲ ĮGYVENDINIMUI SKIRTŲ LĖŠŲ
NAUDOJIMO PRIEŽIŪROS VEIKLOS SRITYJE**

<i>Procesas</i>	<i>Rizikos</i>	<i>Korupcijos rizikos veiksniai</i>
Projektų atrankos skelbimas	1. Konkrečiam subjektui sudaroma palankesnė galimybė teikti paraišką ir gauti finansavimą (sąlygų pritaikymas). 2. Bendradarbiavimas ir susitarimas tarp paraiškos teikėjo ir konkurso sąlygų rengėjo (kai kuriais atvejais, politinis lygmuo). 3. Užslėptas kyšio „reikalavimas“ (sudarant viziją, kad davus pinigus (parėmus) bus sudarytos palankesnės sąlygos, priimti palankūs sprendimai). 4. Kyšio bet kokia forma davimas siekiant palankių sąlygų bei sprendimų siekiant gauti finansavimą.	1. Projektų konkursų nuostatos, susijusios su reikalavimais finansavimo siekiantiems subjektams, eliminuoja kitus potencialius konkurso dalyvius ir iš anksto apriboja jų galimybes gauti finansavimą. 2. Finansavimo prioritetų nustatymo procedūros įstaigų teisės aktuose nėra išsamiau detalizuotos, projektų konkursų nuostatuose įvardinti finansavimo prioritetai yra nepakankamai pagrįsti, formuluojami dviprasmiškai ir projektų vertinimo metu gali būti taikomi skirtingai bei vertinami subjektyviai. 3. Neatskirtos teisinio reglamentavimo nustatymo (projektų konkursų nuostatų rengimo ir tvirtinimo) bei tiesioginio projektų konkursų organizavimo funkcijos. 4. Projektų konkursų nuostatose neregamentuoti projekto partneriams keliami kvalifikacijos ir (ar) kiti reikalavimai, taip pat – reikalavimai projektų subrangai. 5. Nenustatyti konkretūs įgyvendinimo rodikliai, siekiant užtikrinti minėtų veiklų atitiktį finansuojamų priemonių tikslams. 6. Nevykdomas kryptingas projektų finansavimo konkursų organizavimo planavimas.

		7. Skirtingai nustatomi paraiškų teikimo konkursui terminai ir dėl šios priežasties neproporcingai sutrumpinamas laikas kokybiškoms paraiškoms parengti. 8. Neužtikrinamas informacijos apie projektų konkursus prieinamumas suinteresuotiems asmenims, įskaitant potencialius pareiškėjus. 9. Neužtikrinamas tinkamas gaunamų paraiškų administravimas: ne visada paraiškos yra registruojamos, nepatvirtinti standartizuoti paraiškų atrankos procese pildomi dokumentai (pvz., paraiškos ir sąmatos, formaliųjų kriterijų anketos, ekspertinio vertinimo anketos, suvestinės, ataskaitos ir t. t.).
Paraiškų vertinimas	5. Galimybė, kad paraiškos vertinimą atliks suinteresuotas asmuo (-ys). 6. Vertinant paraiškas neatsižvelgiama į ankstesnį lėšų panaudojimo vertinimą. 7. Paraiškos vertintojo (-ų) papirkimas.	10. Įstaigų vidaus teisės aktuose nereglamentuota projektų paraiškų vertintojų ir ekspertų skyrimo tvarka. 11. Nenustatyti kvalifikaciniai, nepriekaištingos reputacijos reikalavimai projektų paraiškų ekspertinį vertinimą atliekančių įstaigose sudarytų komisijų nariams, taip pat – minimalus komisijų narių skaičius, jų rotacija, sprendimų priėmimo procedūros, sprendimų dokumentavimo tvarka. 12. Ekspertų skaičius (jei yra perkamos projektų ekspertinio vertinimo paslaugos) yra nustatomas valstybės ar savivaldybių įstaigų nuožiūra, nesant aiškiai reglamentuotų paraiškas vertinančių ekspertų skaičiaus nustatymo kriterijų. 13. Teisės aktuose nereglamentuota projektų finansavimo konkursų komisijose atstovaujamų įstaigų ar organizacijų proporcijos bei atstovaujamų įstaigų atstovų delegavimo procedūros tvarka. 14. Nėvykdoma įstaigose sudarytų projektų vertinimo komisijų narių rotacija. 15. Teisės aktuose nepakankamai detalizuota, kokia tvarka ar būdu projektų paraiškas vertinantiems subjektams yra paskirstomos vertintinos paraiškos.

		16. Projektų ekspertinio vertinimo paslaugos yra perkamos iš su perkančiosiomis organizacijomis ar pareiškėjais susijusių ekspertų. 17. Finansuotinių projektų vertinimo kriterijai yra abstraktūs ir sunkiai objektyviai pamatuojami, suteikia plačią diskreciją paraiškas vertinantiems subjektams. 18. Teisės aktuose nepakankamai reglamentuotas ekspertų veiklos procesas, nereglamentuoti saugikliai, užtikrinantys, kad projektų nevertintų tam tikros įstaigos struktūrinio padalinio, kuris po to kontroliuos, kaip naudojamos projektams skirtos lėšos, darbuotojai. 19. Nereglamentuojama, kaip nustatomas atlyginimas ekspertams bei kaip įforminamas atlyginimo jiems mokėjimas. Atlygio dydis yra derybų objektas, todėl atskirų ekspertų atlygis gali skirtis ir tai gali būti panaudota kaip priemonė daryti įtaką sprendimams. 20. Įstaigų teisės aktuose nereglamentuoti ekspertų veiklos kokybės vertinimo kriterijai.
Finansavimo skyrimas	8. Sudaromos sąlygos reikalauti neteisėto atlygio nustatant projektų finansavimo dydžius. 9. Galimybė susitarti su finansavimą skiriančiu subjektu, kad jis nemotyvuotai priimtų kitokį nei vertintojų pasiūlytą sprendimą. 10. To paties projekto dvigubo finansavimo rizika.	21. Nedetalizuotos projektų finansavimo dydžio nustatymo procedūros. 22. Nėra argumentuojami priimtų sprendimų dėl projektų nefinansavimo bei finansavimo dydžio nustatymo konkretiems projektams priėmimo motyvai, protokoluose neužtikrinamas pasiūlymus dėl dydžio keitimo ar nustatymo pateikusių asmenų argumentų fiksavimas. 23. Sprendimų dėl lėšų mažinimo priėmimo procedūros, kai visų pareiškėjų pagrįstai prašomų lėšų suma viršija tam tikrai priemonei skirtų valstybės biudžeto lėšų sumą, teisės aktuose nėra reglamentuotos. 24. Įstaigų subjektai, įgalinti priimti galutinį sprendimą dėl projektų finansavimo, gali nepritarti ekspertiniams projektų vertinimams ir (ar) pakeisti ekspertinio paraiškų reitingavimo rezultatus nemotyvuotai, nesant nustatytų tokių sprendimų priėmimo kriterijų.

		25. Skiriamas (didesnis) finansavimas su ekspertais, valstybės bei savivaldybių įstaigų vadovais, savivaldybių tarybų nariais siejamų organizacijų projektams. 26. Lėšos skirtos ne konkrečiam projektui, t. y. per tam tikrą laiką sukurtam unikaliam ir pamatuojamam produktui ar paslaugai įsigyti, bet nuolatinėms tam tikros įstaigos veikloms finansuoti, kurių vykdymui valstybės ar savivaldybių įstaigose jos ir buvo įsteigtos ar sukurtos pareigybės. 27. Nesukurtas mechanizmas, kuris užtikrintų pakartotinio ar dvigubo to paties projekto ar atskirų jo veiklų finansavimo galimybės valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšomis užkardymą. 28. Neproporcingai ilgos projektų sutarčių procedūros kai kurių pareiškėjų atžvilgiu.
Lėšų panaudojimo kontrolė	11. Galimybė išvengti kontrolės procedūrų vykdymo, pažeidimų fiksavimo, sankcijų taikymo kyšininkaujant, paperkant, kai kontrolės vykdymas pavedamas suinteresuotam asmeniui ir pan.	29. Nėra išsamiau reglamentuota, dėl kokių priežasčių ar aplinkybių sprendimas nutraukti sutartį nevykdant įsipareigojimų gali būti nepriimamas ir kokie veiksmai tokiu atveju būtų atliekami, kokios teisinės pasekmės kiltų projekto vykdytojo atžvilgiu. 30. Teisės aktų nuostatos nepakankamai reglamentuoja projektų vykdymo priežiūrą, projektų patikrų vietoje atlikimo tvarką, procedūras, tikrinamų projektų skaičių bei reguliarumą. 31. Nėra atskleidžiama „rizikingo projekto“ samprata, tvarka, kuriame etape, kurio subjekto, kokiais duomenimis ir procedūromis remiantis yra nustatomas projektų rizikingumas. 32. Atsakingi asmenys neatlieka visų kontrolės procedūrų, o kontroliuojantis jų darbą darbuotojas neturi priemonių patikrinti patikrinimo metu užfiksuotų teiginių teisingumo. 33. Nepakankamai reglamentuota projektų pažeidimų tyrimo procedūra – nedetalizuojamos pažeidimui ištirti privalomos procedūros bei terminai ir pan.

		34. Teisės aktuose nenustatytos kontrolės procedūros siekiant patikrinti ir įvertinti pateiktų finansinių ataskaitų duomenis, kontrolės procedūrų rezultatų fiksavimo tvarką, nėra taikoma vienoda praktika, reikalaujant pateikti aiškesnio turinio buhalterinės apskaitos dokumentus. 35. Nenustatyta lėšų naudojimo tvarka projektų vykdytojams, kurie nėra perkančiosios organizacijos, šiems projektų vykdytojams taikomas tik įstaigų vidaus teisės aktuose nustatytas reikalavimas projekto išlaidoms: <...realios, atitinkančios rinkos kainas...>. Tiekėjai neprivalo įsigydami prekes, darbus ar paslaugas, reikalingas projektų veikloms vykdyti, atlikti rinkos tyrimo, gali pirkti iš vieno tiekėjo ir pan. 36. Neatskirti projektų inicijavimo, lėšų skirstymo ir kontrolės procesai – tie patys darbuotojai ne tik inicijuoja paraiškų teikimą, tačiau yra paskirti ir projektų vertinimo komisijų nariais, taip pat koordinuoja projektams skirtų lėšų panaudojimą. 37. Neviešinama informacija apie skirtų lėšų panaudojimą. 38. Nenumatyta prievolė viešinti atliktų patikrinimų rezultatus, skelbti duomenis apie nustatytus pažeidimus ir pan. 39. Numatytos neproporcingos sankcijos už pažeidimus.
--	--	--